

Els estudis de LeVay i Pillard-Bailey, a debat

El gen americà

Als EUA torna a ser moda el possible origen genètic de l'homosexualitat. Pels gais, aquesta afirmació barreja la redempció de l'homosexual amb la biologia i fa témer excessos de laboratori. Més d'un es demana per què mai no s'ha investigat l'origen de l'heterosexualitat.

Al 1980 el científic alemany Günter Dörner publicava un dels primers informes que atribuïa a la genètica un paper fonamental en el comportament homosexual. Però la proposta era massa increïble: l'estudi postulava que l'origen de l'homosexualitat d'un grup de gais es trobava en el fet que les mares, sota l'impacte del bombardeig d'Alemanya durant la II Guerra Mundial, havien tingut una secreció d'estrògens anormal que havia afectat el fetus. Així, l'estudi valorava que l'excés d'estrògens del fetus determinava un cert efeminament i, per tant, l'homosexualitat dels subjectes estudiats.

En 1982, la Societat Alemanya d'Investigació Sexual desautoritzava aquesta teoria dient que no es podia demostrar experimentalment.

Des d'aquest primer estudi, un bon xic fantasmagòric, no s'ha pogut demostrar que l'homosexualitat tingui un origen genètic o no. De fet, les investigacions sobre aquest punt no han tingut continuïtat, sinó que més aviat han respost a cicles o modes. Amb tot, a final de l'any passat dos equips d'investigadors nord-americans publicaven els seus primers informes i declaraven la seva voluntat de continuar treballant per demostrar que l'homosexualitat no és adquirida, sinó genètica.

El mes d'agost de l'any passat, el psicòleg nord-americà Simon LeVay deia que l'hipotàlem dels homosexuals masculins era dos cops més petit que no pas l'hipotàlem dels heterosexuals masculins i, per tant, semblant en volum a l'hipotàlem de les dones heterosexuals —aquesta especificació no constava en l'informe, que parlava de dones en general—. LeVay mateix explica, referint-se al seu informe que “hi ha una diferència en l'estructura cerebral de l'hipotàlem entre homosexuals i heterosexuals. No podem dir del cert què fa que la gent sigui gai o no ho sigui. Però això obre la porta de la res-

posta a aquesta pregunta“. La tesi de LeVay, que basa les seves investigacions en l'anàlisi de 41 cervells, 19 dels quals eren d'homosexuals mascles, 16 d'heterosexuals mascles i 16 d'heterosexuals femelles, no ha obtingut el suport de cap organització gai dels estats Units.

Pel que fa a la comunitat científica, les crítiques han vingut sobretot del fet que els cervells provenien, en majoria, de subjectes morts de sida i segurament que la sida havia n'afectat greument l'estructura. Davant aquestes crítiques, LeVay va examinar el cervell d'un homosexual masculí que havia mort de càncer i també va trobar que l'hipotàlem era més petit.

Així que les tesis de LeVay van arribar a l'altre costat de l'Atlàntic, les crítiques es van revifar. Fins i tot ara, quan en parlen, els gais continuen criticant-lo. Eugeni Rodríguez, del Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC), diu: “El que pretén LeVay és que la societat nord-americana accepti els homosexuals com a fenomen biològic; per dir-ho d'alguna manera, són així perquè no poden fer-hi res més“; i afegeix: “justificar o avalar aquestes investigacions dient que LeVay és homosexual no és cap raó per atribuir-li la representació del col·lectiu homosexual“. Les crítiques del FAGC són clares: LeVay és molt determinista: qui té el gen de l'homosexualitat només pot ser homosexual; el destí està traçat.

Per altra banda, “als gais ens fa una por terrible que això s'utilitzi contra nostra, és a dir, en una possible pretensió de crear una mena de raça ària com volia fer Hitler“. El FAGC, en els seus vint anys i escaig d'existència, atribueix el sentit final d'aquests estudis a l'ona conservadora, racista i d'ultradreta que ve dels Estats Units i que als anys vuitanta s'avenia amb la “conjunció” Reagan-Thatcher-Joan Pau II: Reagan és el primer president que prohibeix explícitament el sexe oral; Margaret Thatcher prohibeix les subvencions a grups gais perquè es tracta de

grups viciosos i perversos. Joan Pau II, per la seva banda, s'estrena com a Papa amb una encíclica dient que l'homosexualitat és pecat.

PILLARD-BAILEY: EL MISTERI DELS BESSONS

El determinisme biològic, la genètica, també és a l'horitzó de l'estudi sobre bessons, de Richard Pillard i Michael Bailey, publicat al desembre de 1991 —dos mesos després de la publicació de l'estudi de LeVay. Aquests investigadors van trobar que en una mostra de 56 bessons idèntics, el 52% eren gais tots dos, sent així que en el cas de bessons no idèntics, el percentatge abaixava al 22%. Entre germans adoptius, que no comparteixen cap mena d'informació genètica, el percentatge era d'11. La suggestió d'un destí genètic compartit és forta, però els que critiquen l'estudi de Pillard-Bailey es demanen què passa en el cas dels bessons que no esdevenen gais tots dos. Moltes parelles de bessons idèntics de l'estudi no eren solament discordants, sinó dramàticament diferents. ¿Com podia ser això? Havien tingut la mateixa informació genètica i la mateixa educació. Si bé aquests dos investigadors creuen que la genètica té un paper dominant en la determinació de la conducta sexual, Bailey reconeix que “hi ha d'haver alguna cosa en l'ambient que produeixi la discordança entre bessons“. Però als gais, ¿els importa, fet i fet, què els fa ser gais?

Júlia, metgessa del Grup de Lesbianes Feministes de Barcelona, diu que “com a col·lectiu, tant ens fa que l'origen de l'homosexualitat sigui genètic com no. Si es demostra que ho és, serà, en certa manera, negatiu per a nosaltres, perquè ens caurà a sobre un estigma més, aquest cop d'origen biològic. Aleshores, molts podran dir, com es diu de qualsevol deficient o malalt; ‘pobrets, són així’. Es normal que els homosexuals responguem

malament a aquests estudis; és una mica el que jo en dic la síndrome del maorí: només per la teva orientació sexual ja t'estudien, intenten de decidir per tu. En definitiva, darrere d'això el que es persegueix és l'homogeneïtat, cosa força absurda. Com a maorí, el que jo dic és que em deixin en pau”.

¿LA GENÈTICA HO ARREGLA TOT?

Tant LeVay com Pillard-Bailey continuen les seves investigacions. Tots dos equips volen demostrar que l'homosexualitat té un origen genètic perquè creuen que demostrar-ho serà bo per als homosexuals. Cal recordar que el LeVay és homosexual i que la seva motivació a l'hora d'emprendre els seus estudis sobre l'hipotàlem ve d'un episodi de la seva vida que el va marcar profundament: el seu company, un noi de 21 anys, va morir de sida.

Júlia, metgessa, comenta que aquest estudi és molt subjectiu: “les conclusions són provisionals i a més es tracta d'una mostra molt petita, només 41 cervells analitzats. Les investigacions, a més, es basen en suposats heterosexuals que no tenen sida, suposats heterosexuals amb sida i suposats homosexuals amb sida. Això és suposar molt i no tenir en compte els contactes bisexuals d'aquestes persones quan eren vives. Cap d'aquestes investigacions no té en compte els bisexuals. ¿Què passa amb l'hipotàlem: es fa gros o petit segons amb qui facin l'amor?”.

Teòricament i almenys als EUA, el que els estudis volen aconseguir és que els gais esdevinguin una minoria natural que tindrà un seguit de drets civils de protecció especial, com tenen totes les minories.

El lesbianisme, sempre a l'ull de l'huracà de tot aquest tema, sembla que no resulta tan interessant als investigadors. Les lesbianes dels Estats Units declaren que la seva opció lesbiana és de base feminista com sexual i que, per tant, l'embolic dels orígens del comportament homosexual no els interessa. “Això és fascinant per als heterosexuals –diuen–, Nosaltres som excloses de gairebé tots els estudis; forma part del sexisme intrínsec de la societat”. Parlen de la societat dels EUA, ¿però aquí què passa?

L'ALTRA BANDA DE L'ATLÀNTIC

Al nostre país el debat i les crítiques sobre els estudis de LeVay i Pillard-Bailey han estat força vius entre els col·lectius de

Armand de Fluvià, degà de les reivindicacions homosexuals al nostre país. JORDI MORERA

gais i lesbianes i també en la premsa. ¿Però què en pensa la ciència a Europa? En general, els psicòlegs, sexòlegs i psiquiatres interrogats, si tradicionalment han tractat amb homosexuals, la qüestió els ve força a repèl. La coneixen de referències i gairebé no hi ha ningú que s'hi hagi especialitzat. Els perquè del poc interès científic per l'origen genètic de l'homosexualitat són diversos. D'una banda, la sexologia europea s'ha interessat més, tradicionalment, per la dimensió social de l'homosexualitat. Segons un dels referents principals, Freud, aquesta no té res a veure amb la biologia ni amb la genètica: el subconscient, l'educació, la mare dominant, etc., són els punts bàsics de les seves tesis, i totes s'aguanten en una concepció cultural, en un estudi de la qualitat, no de la quantitat.

En el Congrés de sexologia de Lió, tingut durant la segona quinzena d'aquest mes de març, aquests estudis ni tan sols han estat esmentats. Segons Miquel Maresma, metge i sexòleg, “tot aquest enrenou sorgit als Estats Units al voltant d'aquestes investigacions, aquí no ha tingut cap transcendència”. I afegeix: “Al Congrés de Lió, per exemple, el títol d'un seminari era *La parella*. Sota aquest títol es van tractar temes molt diversos i en cap moment s'ha hagut d'especificar de quin

tipus de parella parlàvem”. Pel que fa a la convicció que l'origen genètic de l'homosexualitat conformarà els pares que veuen en un fill gai una desgràcia, Maresma es pregunta “als pares que tenen un fill amb la síndrome de Down, ¿saber que això té un origen genètic els és un consol?”.

Antoni Martín, metge i secretari de la Societat Catalana de Sexologia, valora els estudis nord-americans: “Primerament, de la mateixa manera que s'experimenta sobre la causa de l'homosexualitat, s'hauria d'investigar la causa de l'heterosexualitat. Actualment, el punt de vista científic va més en la línia de considerar que en el comportament homosexual –i heterosexual també– hi ha uns components plurifactorials entre els quals pot ser que hi hagi components genètics. Però no totes les homosexualitats són iguals. Bàsicament podríem dir que n'hi ha de genètiques, d'hormonals i de conductals. Cal deixar clar que en el cas de les hormonals, en cap cas no s'ha d'associar la poca quantitat d'hormona masculina –testosterona– amb una tendència a l'homosexualitat. Aquesta creença ha fet que durant anys s'hagi pretès curar homosexuals injectant-los testosterona. Pel que fa a les causes conductals, el ventall és ampli també: hi ha casos en què una masturbació precoç pot ser origen d'una associació per part de l'individu del plaer amb els òrgans sexuals masculins, però en molts d'altres això no vol dir res”. Finalment Antoni Martín subratlla que l'homofòbia present en la nostra cultura “prové sobretot del fet que l'homosexualitat ha estat castigada per l'Església”. I acaba dient que “tothom té una pulsio homosexual en la seva vida, els jocs infantils són bisexuals. Des del punt de vista científic, l'estímul sexual és neutre, i per tant, es materialitza en una conducta o una altra”.

Armand de Fluvià, president del Casal Lambda de Barcelona, intervé en tot aquest debat com la veu del seny: el seu discurs és precís, amb punts i comes: “El que ens distingeix dels animals és que el cervell és més complex i evolucionat; no estem tan biològicament lligats al sexe com ho estan els animals, en el sentit que el gran avanç dels éssers humans és que ens hem alliberat del fatalisme d'un programa sexual que obliga els animals a la reproducció. Per tot això ens podem relacionar afectivament, eròticament i sexualment entre individus del mateix sexe i de sexe diferent. Que ara es demostrï que l'homosexualitat és un factor genètic, doncs bé, m'importa ben poc”.

Xènia Bussé